

از زیست امام زمان(عج) تا توقیعات؛ ضرورت کنکاش تاریخی در عصر غیبت صغری

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع)، با تأکید بر ضرورت بازخوانی تاریخی غیبت صغری، گفت...

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع)، با تأکید بر ضرورت بازخوانی تاریخی غیبت صغری، گفت بررسی زیست امام زمان(عج)، نقش نهاد وکالت و تحلیل توقیعات می تواند بسیاری از تحیرها، شبهات و جریان های انحرافی در حوزه مهدویت را روشن کند؛ موضوعی که به گفته او، تاکنون کمتر به صورت روشمند به آن پرداخته شده است.

به گزارش ایکننا، آیت الله رضا رضائی، دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع)، ۱۱ بهمن ماه در پیش همایش «شخصیت و زمانه امام مهدی(عج) از تولد تا پایان غیبت صغری» که از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، با بیان اینکه اگر این کار به صورت روشمند انجام شود برکات زیادی خواهد داشت، گفت: این بحث، تاریخی است و روش آن نیز باید تاریخی باشد؛ البته از راه های دیگر مانند روایات، دعا، قرآن و کلام وhellip; نیز قابل اثبات است، اما محور کار، تاریخی است.

وی افزود: متأسفانه امروز شرایط جامعه به گونه ای نیست که آن حضرت حضور پیدا کنند و تا زمانی که زمینه و زمانه مناسب حضور و ظهور حضرت ایجاد نشود، ایشان نخواهند آمد.

رضائی با بیان اینکه ظهور به معنای تحقق همه آمال انبیا و تحقق جامعه توحیدی و عادلانه است، اظهار کرد: در این زمینه به لحاظ تاریخی منابع زیادی نداریم؛ ازاین رو اگر بتوانیم گزارش های دقیقی درباره زیست حضرت در ایام غیبت صغری ارائه دهیم، آثار زیادی هم نسبت به باورمندی شیعیان و هم نسبت به کسانی که در این زمینه شبهاتی دارند، خواهد داشت و برپایی این نوع همایش ها باعث اتقان و استحکام کار می شود.

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع) با بیان اینکه درباره غیبت صغری، عمده مطالب مربوط به نواب اربعه است، تصریح کرد: روایاتی از پیامبر(ص) و ائمه(ع) درباره امامی بودن داریم؛ شیخ مفید شرط امامت را منصوص بودن، عصمت و علم لدنی می داند که میان اثنی عشری، فطحیه، زیدیه، کیسانیه، اسماعیلیه وhellip; یکسان است و همه به این اصل معتقدند و قاضی نعمان نیز به این مطلب اشاره دارد.

وی افزود: وقتی ما امامی به معنای شیعه دوازده امامی را مطرح می کنیم، باید این مسئله اثبات شود؛ یکی روش کلامی شیعه است، یک روش اثبات حدیثی است و بحث ولایت نیز در این ذیل مطرح می شود و اینکه ما نیازمند کسی هستیم که صاحب ولایت کبری باشد و این ولایت کبری اختصاص به امام معصوم(ع) دارد؛ ازاین رو ما این نوع ولایت را برای خاتم الاوصیاء مطرح می کنیم. البته این مسئله به لحاظ عرفانی صادق است، اما از منظر تاریخی نیز باید ثابت شود و این کار بر عهده چنین همایش هایی است.

لزوم تحقیق بیشتر در مورد زندگی امام زمان(عج)

رضائی با بیان اینکه باید درباره شخصیت امام زمان(عج) کنکاش بیشتری صورت گیرد، اظهار کرد: زیست امام، اینکه آیا ازدواج کرده اند یا خیر و اینکه صاحب فرزند هستند یا نه وhellip; از جمله موضوعاتی است که باید به آن پرداخته شود؛ به عنوان مثال نمی توان گفت با وجود تأکید اسلام بر ازدواج، امام ازدواج نکرده باشند. البته گاهی ما فقط بر اساس روایات به این موضوع می پردازیم، اما گاهی نیز باید از منظر تاریخی به آن توجه شود.

رضائی تصریح کرد: دوره غیبت صغری نیز نوعی بازطراحی در حوزه رابطه با امام بوده است، نه در اصل رابطه؛ زیرا اصل رابطه با امام به اشکال مختلف، به ویژه در نهاد وکالت، وجود داشته است. برای مثال در دوره امام صادق(ع) این موضوع مطرح بوده و در دوره امام هادی(ع) توسعه زیادی پیدا کرده است.

زیارت جامعه هیچ غلوی ندارد

وی ادامه داد: به ویژه با دو زیارت گرانقدر «جامعه کبیره» و «غدیری» که حضرت برای ما به یادگار گذاشتند، این مسئله توسعه یافت؛ برخی زبان جامعه کبیره را زبان غلات می دانند، اما این دیدگاه درست نیست و هیچ امر غلوی در این زیارت وجود ندارد و

همه مضامین آن از حیث شخصیت حقوقی و حقیقی امام قابل تفسیر است.

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع) اظهار کرد: نهاد وکالت با رسیدن به زمان امام هادی(ع) گسترش یافت و در زمان امام عسکری(ع) نیز توسعه بیشتری پیدا کرد؛ به ویژه در دوره امام عسکری(ع)، ارتباط مردم با ایشان آسان نبود و افراد به بهانه های مختلف خدمت حضرت می رسیدند.

وی افزود: در حوزه نهاد وکالت باید بررسی شود که آیا چهار نایب امام، نایبان خاص و اصلی بودند یا خیر و اینکه آیا امام با افراد دیگری نیز ارتباط داشته اند یا نه و نقش هدایتی امام در دوره غیبت صغری به چه شکلی بوده است.

رمضانی بیان کرد: مرحوم شیخ مفید در «اوائل المقالات» چند وظیفه برای امام برشمرده است؛ از جمله پاسداری از دین، تشکیل حکومت و نقش هدایتی؛ بنابراین باید بررسی شود که نقش هدایتی امام زمان(عج) در مدت ۶۹ سال چگونه بروز و ظهور داشته است.

وی افزود: در زمان امام مهدی(عج)، بر اساس شواهد تاریخی، با مشکلات متعددی مواجه بوده ایم؛ ازاین رو نقش هدایتی امام باید به خوبی بررسی شود، زیرا حتی در دوره امام عسکری(ع) نیز نسبت به وجود ایشان تردیدهایی مطرح شده بود.

رمضانی ادامه داد: همچنین بحث دیگری وجود دارد و آن اینکه افرادی در سامرا به دنبال تبلیغ جعفر بودند که امام عسکری(ع) آنان را اخراج کرد. موضوع دیگر، تحیر شدید ایجادشده در دوره امام عسکری(ع) نسبت به وجود فرزند ایشان است؛ به گونه ای که برخی تولد امام زمان(عج) را نپذیرفتند و شیعیان پس از شهادت امام عسکری(ع) دچار سرگردانی شدند که امام آنان کیست و چگونه باید با امام ارتباط برقرار کنند.

استاد حوزه علمیه با بیان اینکه بحث غلو در تمام دوران ائمه(ع)، حتی دوره حضرت امیر(ع)، وجود داشته است، اظهار کرد: غلو در مسیحیت به خدا خواندن حضرت عیسی(ع) انجامید و حتی در دوره امام عسکری(ع) نیز برخی ایشان را با تعبیر «السلام علیک یا ربنا» خطاب می کردند که حضرت به شدت با این گونه تعبیر مخالفت می کردند.

بررسی محتوایی توقیعات

رمضانی با بیان اینکه پدیده غلو همواره وجود داشته است، گرچه در برخی مقاطع به اوج رسیده و یکی از این دوره ها، زمان امام عسکری(ع) است، افزود: یکی از نکات مهم دیگر، بررسی محتوایی و تحلیلی توقیعات است؛ زیرا توقیعات یکی از ابعاد هدایتی و روشنگرانه امام(عج) به شمار می رود که ما معمولاً به صورت سطحی از کنار آن عبور می کنیم.

وی تأکید کرد: در دوره امام، تحیر، غلو و... وجود داشت که بخشی از آن از طریق همین توقیعات برطرف شده است؛ توقیعات امام(عج) نشان می دهد که حضرت اشراف کاملی بر زیست شیعیان داشته اند. البته افراد اصلی مرتبط با امام، عثمان بن سعید، محمد بن سعید، حسین بن روح و... بودند؛ در عین حال، برخی در دوره غیبت صغری ادعای نیابت دروغین کردند و امام باید به گونه ای مردم را هدایت می کرد که در برابر این ادعاها ایستادگی کنند.

رمضانی بیان کرد: بخشی از توقیعات، هشدارهایی است که حضرت نسبت به انحرافات ارائه می دهند؛ از جمله انحراف غلو، مانند ادعای حلول خداوند در امام عسکری(ع). نکته دیگر، تبیین مرز نیابت مشروع و غیرمشروع از منظر تاریخی است که باید با دقت مورد بررسی و تعمق قرار گیرد. همچنین بررسی گفتمان مهدویت و جریان مهدویت از طریق همین توقیعات، از موضوعاتی است که نیازمند تحقیق جدی است.

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع) با بیان اینکه تعیین تکلیف وجوهای از دیگر موضوعات قابل بحث است، تصریح کرد: مسئله دیگر، بحث مرجعیت است که در آن زمان به شکل امروزی وجود نداشت و صورت کنونی آن از دوره شیخ اعظم آغاز شد.

وی ادامه داد: در گذشته، روایات مستقیماً مبنای فتوا قرار می گرفت، اما به تدریج مرجعیت شکل گرفت و امام خمینی(ره) آن را به بحث امامت و امت توسعه داد.

رمضانی تصریح کرد: توقیعات نوشته شده اند، اما تحلیل جامع و منسجمی درباره آن ها کمتر دیده می شود؛ به ویژه توقیع پاپانی خطاب به آخرین نایب که بسیار دقیق و جامع است و نشان می دهد حضرت در میان شیعیان زندگی می کرده و با آنان ارتباط داشته است. افزون بر این، ارتباطات دیگری نیز وجود داشته که لازم است از منظر تاریخی به صورت علمی مورد بررسی قرار

گیرد.

دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت(ع) در پایان خطاب به برگزارکنندگان این همایش گفت: شما می توانید نقش بسیار مؤثری در تقویت باورمندی مردم نسبت به اعتقاد به مهدویت ایفا کنید.